

Fénylyukkártyák gépi előállítás és sokszorosítása

Az utóbbi időkben jelentősen csökkent a perem- és réslyukkártyák jelentősége. Egyidejűleg nő az érdeklődés a fénylyukkártyák iránt. Ennek a jelenségnek minden bizonnyal az az oka, hogy az információkeresők egyre inkább igényelnek olyan kis méretű, céljaiknak megfelelően kialakított adathordozót, mely közvetlenül munkahelyükön rendelkezésükre áll. Tekintettel az érdeklődők nagy számára, ez a kívánság csak a már rögzített adatokkal ellátott /lyukasztott/ fénylyukkártyák sokszorosítása révén lenne teljesíthető. E feladat megoldása eddig igen súlyos technikai nehézséget jelentett.

A fénylyukkártyák sokszorosításánál két egymástól eltérő módszer ismeretes: az egyik a reprográfiai úton való sokszorosítás, a másik a gépi előállítás. Ez utóbbi területen a Termatex-eljárást említhetjük meg, melynél a kézi kiszolgáláson kívül alkalmazható gépi lyukkártya- vagy lyukszalag-vezérlés is. Itt nagy formátumu fénylyukkártyákkal dolgoznak, melyek 10 000 dokumentum felvételére alkalmasak.

Más rendszerekben gépi lyukkártyát használnak fénylyukkártyaként; ezek a hagyományos lyukkártyagépekkel másolhatók. Utóbb elektronikus adatfeldolgozás segítségével állítottak elő a gépi lyukkártyából fénylyukkártya sorozatokat, mint pl. a "Selektive-Information-Ringtausch" az IBM-nél vagy a BASF fénylyukkártyái.

A ZMD /Zentralstelle für Maschinelle Dokumentation, Frankfurt am Main - Gépi Dokumentációs Központ/ is kidolgozott egy programot a gépi lyukkártyák lyukasztására. Az így előállított fénylyukkártya "ZMD-Sichtlochkarte 600D" néven ismeretes. E gépi lyukkártyák hátránya az, hogy kapacitásuk viszonylag csekély, kb. 800 dokumentum adatait képesek tárolni; emiatt aránylag rövid idő múlva új kártyasorozat felfektetése válik szükségessé. Másrészt a kis kapacitás előnyt is jelent, az információk cseréje ugyanis felgyorsul, az irodalom aktuálisabb, mint a nagyobb formátumu lyukkártyák használata esetén. A gyakorlatban előbb a kisebb kapacitású fénylyukkártyákat használják, majd a későbbiekben több ilyen lyukkártya tartalmát egy nagyobb fénylyukkártyán kumulálják.

A nagyméretű fénylyukkártyák lyukasztásához különleges gépre van szükség. Az eddigi eljárások nem voltak kielégítőek, ezért az Oskar Vierling GmbH und Co. KG, ebermannstadti cég, a ZMD felkérésére, új fénylyukkártya lyukasztógépet állított elő. Ez a gép már működésre kész állapotban van, és 1973-ban egy rendezvény keretében be is mu-

* Központilag szolgáltatott adatok nem gépesített felvitelét fénylyukkártyákra ld.: HORVÁTH Tiborné: Fénylyukkártyás információkezelő rendszer kiépítése folyamatos kartonszolgáltatás alapján. TMT, 19.k. 10.sz. 1972. p.745-751.

tatták a szakembereknek. A "Sichtlochkartenstanzmaschine SLS-70" elnevezésű lyukasztógép /a 70-es szám a 70 db lyukasztótűre utal/ 6000 dokumentum tárolására alkalmas, előrenyomtatott fénylyukkártyákat lyukaszt. A lyukkártyákat - ugyancsak a ZMD kívánságai alapján - a hannoveri EKAHA cég, külön ehhez a géphez alakította ki.

Az adatok betáplálását a gépbe egy 8 csatornás lyukszalag közvetítésével végzik el. Hogy ezt a vezérlő lyukszalagot számítógéppel előállíthassák, ahhoz a kijövő adatokat géppel olvasható formában - lyukszalagon, lyukkártyán vagy mágnesszalagon - kell megadni. A számítógép szolgáltatja a lyukasztógépet vezérlő lyukszalagot. A bevitteli információhordozón az adatok dokumentumonkénti /soros/ elrendezésűek, vagyis egy adatsort a dokumentum azonosító számából és összes ismervéből /deszkriptorokból/ áll. A fénylyukkártya-technikához szükséges adatinvertálás számítógép segítségével történik.

Mivel a fénylyukkártya-lyukasztógép nem rendelkezik saját nyomóberendezéssel, mely az ismérvek megnevezését rányomná a kártyákra, a gép az ismérvek /deszkriptorok/ megfelelő azonosítási számait írja fel a kártya írófelületének meghatározott mezőjében, perforációval. A vezérlő lyukszalag előállításával egyidejűleg a számítógép mágnesszalagot állít elő; ez együtt tartalmazza az ismérvek megnevezését és a hozzájuk rendelt azonosítási számokat. Ennek segítségével a jellemző adatokat a gyorsnyomtatató nyomtatja öntápadó címkékre. Végül a címkéket kézzel ráragasztják a megfelelő fénylyukkártyákra. Egy olyan mező is található még a fénylyukkártyák írófelületén, melyre a kártyakészlet sorozatszámát lyukasztják. Ezzel az óvintézkedéssel a különböző sorozatok összekeveredését kívánják kiküszöbölni.

A fénylyukkártya-lyukasztógép és a ZMD ehhez előállított programja minden olyan érdeklődő rendelkezésére áll, aki adatait gépi leolvasásra alkalmas formában készíti elő. A feldolgozási lehetőségek a következők: a kisebb adatmennyiségeket elsősorban a "ZMD-Sichtloch-karte 600D" típusú gépi lyukkártyára veszik fel; nagyobb adatmennyiségeknél a "ZMD-Sichtloch-karte 6000D" változatot használják; ennél nagyobb adattömeg esetén már egy újabb fénylyukkártya-sorozat felfektetése válik szükségessé.

Ez a fénylyukkártya sokszorosítási módszer kétségkívül jelentős haladást jelent az információkeresők munkahelyi információellátottságának megjavításában.

175./ Nachrichten für Dokumentation, 25.k. 4.sz. 1974.aug. p.173-

